

SLOVENSKE NOVINE.

* Odgovorni Vrednik: Profesor Valentin Konček.

Slovenske novine pridejo vsaki četrtek na svetlo: cena za četertinsko leta 1 gold.; po pošti 1 gol. 10 kr. sr.
Za plačilo se tudi oznanila razglasajo.

Tečaj II.

V Celji 21. rožnaka 1846.

List 23.

Posvečovanje zvonu pri Sv. Miklavžu v Celjski fari.

Nad Celjam proti jugu stoji na zelenem hribeu, velik zvonik svetiga Miklavža. Pregleda se iz tega hribea ne samo vsa Celjska fara, ampak tudi večji del savinske doline; vidijo se okrog in okrog kočati hribi, sterne gore čez Krajsko in Horvaško mejo. Na južni strani tega hribea raste prav dobro vino, tako vino, da bi ga nihče v temu kraju ni iskal.

Ze danaj je bila želja Celjskih farmanov, velik zvon k cerkvi svetiga Miklavža pripraviti; kakaj kadar v nemili dobi ogujen plamen iz kakega pohištva zašviga, je svetiga Miklavža zvon prvi, ki Celjane na pomoč kliče. In verli Celjani so pa že tud marskteriga velike nesreče oteli.

Letos se je spolnila želja, katero so Celjski farmani že dolgo imeli. Z veseljem so začeli farmani denar zlagati za nov zvon; in česar se pravi možji krepko primejo, to se tud gotovo stori. Celjski zvonar, gospod Jur Steinec, ktega hvalo že mnogo zvonov po Stajerskim in Krajskim oznanja, je 24. dan Maja zbil nov zvon za cerkev svetiga Miklavža. Težek je 16 centov in 85 funtov, in napis ima sledeči: „Celjski farmani so me pripravili. Jur Steinec me je zbil, opat Matija Vaduček kerstil.“

Tretja nedela po Binkuših bila je odločna za posvečovanje (žeganje) tega zvona. Ze saboto zjutraj pred to nedelo so pripeljali novi zvon lepo ovenčan od zvonarja, ter so ga pred farno cerkev v mesta postavili. Popoldne ob treh ga je peljali 4 parov volov na hribeu svetiga Miklavža; spremlja ga je turška muzka in mnogo ljudstva. Gromeli so iz hribea štuki. Prepeljajo ga pred cerkev in ga črez noč tam pustijo.

V nedelo zjutraj, ko se je dan zaznaval, so zopet začeli štuki grometi in verno ljudstvo valiti k posvečovanju novega zvona in k božji službi.

Ob 3. uri popoldne se je začelo posvečovanje zvana. Posvečan je bil v čast

svetega Janeza Kerstnika in sv. Mateja; botra sta mu bila gospoda Janez Kerstnik Jeretin, natiskar v Celji, in Matej Gmeiner, kerčmar na Poluh in cerkezni ključar.

Po posvečanju so zvon v zvonik (turn) potegnili. Ključar g. Matej Gmeiner glasno izgovori: „farmani primte za verv, saj nam bo vsm ta zvon zvonil“ in duržalo je več ko sto rok za dolgo verv, ja so zvon vkviško vlekli. Ob enim se je zapela lepa pesem iz „Slovenske gerlice“:

Dan se zaznava,
Danica priplava,
Se sliši zvonenje
Čes hribe, čes plan.

Potem stopijo visoko - častivredni gosp. apat na kasecl, kter je bil pred cerkevjo postavljen, začeli so lepo pridgo z bezednaji; „Novi zvon nas je poklical božjo besedo poslušati“; potem so rekli: „Novi zvon je svoja dva brata prav lepo pozdravil in rekel — hvalen bodi Jezus Kristus, tud jaz sva prišel k vama ljudstvo k božji besedi vkup klicati.“

Premalo prostora bi imeli, ako bi hotli, vse to lepo pridgo tukej našim bravcom podiliti, desiravno si zaslužiti utisniti in po celi Sloveniji razposlati. To pa moramo se povedati, da so bili poslušaveli tako gobjeni, da so od veselja solze točili.

Nejarečeno je pa tud farmane in vse pričajo: ravvesefilo, da so naš prebistini kroki poglavar, gospod Janus Smolec, blagovolili k temu svetemu obhajilu priiti. V marsketero pridno, torej pa tud od solnce opečeno in terlo roko so segli in ja prav prijano stisnili. — Hvala temu lezkrean prijatelju Slovenskega naroda! — Hvala, velika hvala Celjskim farmanam, hvala vsm tistim, ki so svoje roke malo odperli in že koljkor toljko k pripravili tega zvana pripravogli; posebna hvala gre na nobena visoko - častivrednoma gospodu apatu. Mi se netrudljivo pridodevajo, farmane k temu prijatnim delam napeljavati; intudi gos. Janez Jeretin in Matej Gmeiner, kteri se nista nobenih stroškov vstručila,

Tožba tica.

Tamkej v gojzdu tica péva,
 Bóhki sjeni vsi so glasi,
 Tó na kratko vsotkne vésti,
 Ino zopet kvegátova.

Kaj se neki je zgótilo
 Dóhki tici, do kóluje?
 Kaj ji je? po kom zdóbuje
 Zólostno takó, tak mílo?

Vse sedaj je saj vesélo,
 Ker narava se je cela
 V nóvo zopet pónadéla,
 Ker je vse ozóleulo.

Njese pevati sestrice
 Nóhkim radost samo v logi,
 Le veselo krog in krog
 Drugo šóbitje tice.

Vsa narava veseli se,
 Tílica žaluje sama,
 Kákima je tare známa?
 Tudi do se veseli se?

Deček ji poreden nádo
 Je pobral, ubil je druga, *)
 Torej tare tica tega,
 Torej radosti ne znádo.

Mílo pesem nje glasi se,
 Po vsim logu se razlaga,
 Čto do neba vpóje séga,
 Deček, deček tréti ti se!

Tóli tica te per Bogi,
 Pravi težko mu krivica,
 Tamkej líe si pravica,
 Kjer pomóč dóbuje mnógi.

— ij — Vedeč.

Štajerska dežela.

Huzarski regiment, ki se imenuje Patinani-Busareu je začetek tega mesca iz Ceskiga na Laško marsiral skoz gorni Esterjaj; ko pride ta regiment v mesto Enns, je 200 huzarjev na enkrat dezerciralno, in v tri trume razdeleni so jo vidrili proti Ogerski meji. Perva truma okoli 100 je šla skoz Maria-Cell, in je priderjala v Gloknicu z napetim pistolami; od kodar že si več daleč na Ogersko. Pa kakor pravijo, se jih je veliko vjelo, ker so pjeni bili, drugi so bili na Ogerski meji na cesarske jagre natoleli, ktorí so jih nekaj postrelali, tako da jih je prav malo na Madjarsko odšlo. Druga truma, tud nekaj črez 100 huzarjev, je marsirala po gorni-Štajerski solni cesti proti mestu Brak na Muri. Tu se je pa že vedlo, da prišlo, torej so se jim pota zgradile, in ena kompanija regimenta Bianki z narodno stržo združena jih je čakala. Ob eni po polnoči so prišli, in začel se je strel in nok. Vstreljenih huzarjev je 13, ranjenih 16 in vjeli so jih 34; nekaj kakih 10, se jih je po hribih razkropilo, za kterim so patrole

*) Drug, tovariš (tukaj mož).

poslali; vojsakov regimenta Bianki, sta le dva ranjena, stražnikov pa eden. — Tretja truma je hotla skoz Korosko na Ogersko pobegeti. Torej 12. t. m. jih je bilo prišlo 100 huzarjev v mesto Valkermarkt; bliže se ni vupal braniti jim dalje iti, ker jih je preveliko število bilo, in ljudi nič od tega poprej vedli niso. Pa hitro se je to v Marburgsko in Cesko krenjlo oznanilo. V Marburgu je bilo že vse pripravljeno jih prijeti. Večraj v sredo so prišli v Marburg; kakor se sliši, je 5 vstreljenih, druge so pa več del vjeli. Se okoli sto jih mora nekje biti, in slišali bodemo v kratkim, kjer okoli begajo; uti pa ne moremo, ker so vsi mosti na cestah z vojskama zastavljeni.

Kakor se sliši, so bili neki šuntarji te huzarje osleparili, tako da so svojo prisego prilomili in v tako hudo nesrečo padli. O peklenški šuntarji! koljko ludega so že storili, in vendar se še zmiram, žali bože, ljudi najdejo, ki zapoljivece raj poslušajo, kakor postene moze.

Sram je nas, da tudi naši novinci iz Marburga silno pobeгают. Neke so v Luttenberga že dobili, drugi bodo gotovo tudi v roke pravice padli. Zdaj, ko je nar bolj sila, s vso močjo se za Cesarja in domovino skušiti, zdaj hočejo naši mladenčji svojo persego ino od Boga naloženo dolžnost pokazivši, se odtegniti! Sram jih naj bo, ktorí so taki halji vitezi, da se že od daleč tresje pred sovražnikom. Naj bi si izgled vzeli nad našo trikrat slavno arnado na Laškim in na Ogerskim, kteri bo z božjo pomočjo slavo stare Austrie okovarila, ino mir in red zopet upejala.

Laška dežela.

Iz Laškiga smo zvedli, da je general Budinet, kteri francosko armado pred Rimskim mestom komandira, 3. spisa ob dveh po polnoči Rim hudo poprijel. Naj je trpel do 3 popoldan, ino Francozi so v Villa Pamfilio ino Monte Marior dva kraja, kteri sta za bojevanje važna, posedli; 200 Rimcov so vjeli, med tem je 10 oficirjev. Francozov je nek precej v temu kervavim ino padlo. Poznejše pisne pravijo, da so Rim 3. Junia že čisto v svoji oblasti imeli.

Marsal Budečki pregleduje naprave svojih generalov po prezaganih mestih na Laškim, ino je nek do Florencia se podal; potem bo zopet v Milan prišel. — Deučke se niso prezagane, pa je zastoj, da se že vperajo.

Spaniolcov je blizo 1000 v Gato se po morji pripelala, ktorí so se s 8000 Napoleontanom združili, ino urno tudi proti Milan poteli.

Francozi pred Rimom so Rimsko mesto tarje zopet poprijeli. Tiberu so bila Villa Corsini vzele, in sojet izgubili, pa na zadnje so to postojlo vendar občervali. Imeli so Francozi sto in petdeset ranjenih. Pustaji so pa tavčeni 2 sto možov zgubili.

Ogerska dežela.

Stično se zdaj iz Oggerskega bolj veselo novico. Govorilo se je na Dunaju 12. tega meseca od velike zmage naših vojskav, katero so zoper sovražnika pri mestu Gedenburg zadobili; in prišel je bil tisti dan na Dunaj kurir, ki je Njili Veličanstvu, našemu cesarju, veselo pisnaje zastran te zmage poročil, ko so cesar ravno pregled vojskav imeli. Na to veselo oznanilo so tud državne dolžne pisma na burzi v vrednosti poskočile.

Ravno tisti dan se je tud zaslišalo, da je cesarska armada v severnih Oggerskim pri mestu Sillein puntarje premagala.

Pa tud iz južnih krajov, ker haa Jelličé s svojo armado stoji, je cesarska armada puntarje premagala. Puntarski general Percel, je planil iz terdjavé Petervardein 5. tega meseca s 12 tavitent vojniki na našo armado, ktera to mesto obseda. Že so bili začeli naši se po malim vnikati, pa hitro jim je postal general Rastie iz serbske Carlovec pomoč, in zdaj so sovražnike nazaj zapodili, jih mnogo pobili in jim veliko tu-pov odvzeli.

Terdjava Temešvar v Baanu, ktera je v cesarskih rokah, obseda puntarski general Bem. Naša pomoška v terdjavé je 4. tega meseca na sovražnika pred mestom vdarila, ga je popolnoma premagala, in strašno veliki puntarjev pomorila. Piše se, da je bil general Bem na svoje vojskave, ki so pred našimi bežali, tako razsreden, da jih je nekaj s svojo roko poklal.

Ravno zdaj v Zagrebskem časopisu „Südslavische - Zeitung“ beremo, da je slavni haa S. dan tega meseca sovražnika pri mestu Neusatz premagal. V ti ljudi bitvi je sovražnik tavitent in pet sto možov zgalil. Nar več je k tej zmagi pripomogel nas general Ottinger, ki je s svojimi konjiki, (kirasirji in dragonarji), kateri so ob enim na vsih krajih začeli po sovražnikih sekati, strašno delati. Velika sovražna truma se je v veliko podreznico zapodila, kjer se jih mnogo podreznilo. Naši štejejo le dva mrtva in kakih 12 ranjenih.

Tud iz Belgradu nam časopisi povejo, da so Madžari pri dvema mestama premagani, namre pri mestu Zabaly in Perles. Pri Perlesu je slavni serbski junak general Kuitčanin in major Stefanović sovražnika potakel.

Iz Koroskega se piše „Sloveniji.“

Čuj Slovenija žalosten glas iz tvoje severne meje. Tam besede tvoje zaslepenim sinam se niso dirnale v serce; tam sinovi tvoji se sranujejo tebe se, in pljujejo mater ljubijo. V krivi verbi (Krumpendorf) na habski česti, poldrage ure od Celoveca ustrojila se je narodna straža. Li šestdeset moč pod jednim četinom šteje. Na blinčastni poudelci posvetili so stražno bandero. Načelni znati, naj bude ta bandera tudi k zmagi Slave stražnikom kazala pot, se

nekteri Slovenci iz Celoveca popoldne obhajanja gledat podamo. Kaj zagledano taj, kaj slišimo an vesti slovenski? Vsi strazniki v slovensko kmetiški obleki na zavilih robih slovenskih klobukov nemško škarjedo pripeto imajo. Prašamo jih, kaj znanajo na klobuku pomeni in rekli so, da se s tim za Nemce spoznajo. „Vi ja niste Nemci, pravimo jim, ker vsi slovenjo marivate.“ „Jazni slovenjo, je bil odgovor, per nas le stare babe in dedice znajo; svadi ljudi in moji so vsi že ghiblet.“ Materni jezik zanicevati, svojiga roda se sramovati, in plječa za gospodarja imeti; to je per teh Slovenceh „giblet.“ Zalibog de je tako, ker se izobračenost per nas dozday ni mogla vdomaćim jeziku doseči. In kakor se vidi, ni šla oblastina iz serca obljuba, narodne šole Slovencea podati, ker v djanju in na Koroskim se nič storjeniga ni, ker se veliko učencikov slovenski kruh je, ki besedi slovensko ne znajo, ker perpravniki Celovški, ki po dveh mesecih že učniki bodo, slovensko se brati ne znajo.

Rasel je še pod vojvodam Karastam na vsih straneh od Verbskega jezera (Werdersee) gosti les. V sredi gostave na zapadni strani jezera guzdil se je velikanski zmag pod staro lipo (Lindwura) Veliko živine in ljudi je že njegovo žrelo bilo požerilo. Čversti Slovenci ga je s robotico vmaril. Gojard so Slovenci posekali, in krog lipo naselili ves, katero so Celó ves imenovali. Strašno pošasti pak in verliga junaka podobno so v spomin iz skale stesali, in v serdo vesti postavili, ker se še zdaj na novina tergu Celovskega mesta višiti more.

Meni se dozleva, de je ta gandi zmag še skrivno plemo za seboj zapustil, ki lipo slovensko s svojo peno napljuje, ni dobi malo ali nič škodovati noče. Prišel na čas, de se bo tudi to gadno plemo iztrežilo in po tem bota lipo in dob na Koroskim lepo cvetela. In Kriva verba spoznavi, de je izrazila pod senco lipo, se boše spet od doba, kamor je zdaj naklonjena, k lipo angola.

© (Slov.)

Umeseljavnost med Slovenci sploh in premišljevanje zmaganih.

(Daje ja kauce.)

g) Dostikratno preveliko zapupanje vmoč nature in premajeno v zdravniške in nevednosti sploh. — Slavni Haquet govori: „Gotovo je malo dežel v Evropi najti, kjer bi ljudje tako malo na svoje zdravje obračali, kakor ta v deželi“ t.j. na Slovenskim. In resnico je s temi besedami izgovoril. Pa ravno tako gotovo je tudi, de samoglavnost — očerno reči nevednost — močie med nebečim narodom ne vlada tako močeno v boleznih, kakor med Slovenci, lo pa nej in samoglavnosti v bolnika samim ali pa vsajegovi sluhbi in okolici sploh. In kje ima ta svoj vie? V prevelikim zapupanju v vrabce, v tako imenovane domače zdravila in v nepoklicenaa od domišljevanja oslepljeno naravo, med kterimi konjasko na prvo mesto postavimo,

pri kterih zdraviska umetnost morde že v petim, šestim rodu po dedinstvu (erbnosti) ostane.

Nar bolj žalostna za naš narod pa je mlačnost in nezdravo obnašanje ljudi o boleznih kteriga izsed njih. Zlodi nej kakor kdo hoče, iz kteriga uzroka koli, nej je mogoče koj ali počasi pomagati, pomoč po zdravniku si malokdo pred v mar vzame, preden že ne teče voda v gorlo; ali prepozna je! Vse domače berklarije, vse nasvetovane ali izmisljene sleparije pridejo pred na versto, kakor panacea pomoč. Vsak človek, vsaka babja si domišljeje, de mora in ve pomagati, nepomisli pa nihče, de si težjega, kakor v boleznih pomagati. Zakaj kdor hoče bolniku pomočnik biti, mora boleznih poznati. V to spoznanje je pa treba vediti, kakaj in kako se je boleznih začela, česar se je treba poslužiti, de se njenim izstovajanja v okom pride, preden narvikni stopajo doseže, in kadar že na to pride, kteri pomočki, ktere zdravila so vgodne naruro bolniku podperati, de ne omaga in človeka ne pokoplje. Poznati je tadaj treba naruro bolnika in boleznih, in koliko učnosti je v to treba, vam ne more nobena babja, noben mazač povedati. To gro učinimo, v mnogih skušnjah izrcenim zdravnikom viditi, ki si je leta in leta v bukvalih in pri bolnikih glavo belil, preden zamore sam sebi rati. De si je le narbolj potrebuo trohico zdravilske učnosti pridobil.

Tako imenovane domače zdravila zametovati nisamo namena, ker smo prepričani, de včasih v pravim času in v pravi boleznih prav rabljene, tudi svoje dobre strani kažejo. Ali vsako zdravilo ni za vsako boleznih, in po napčini rabi zdravil, po napčini nasvetovanja že marsikdo pod zeleno odejo počiva, komer bi bila morde sama narura gotovo že pomagala. Neki učca zdravnik, Stoll po imenu, resnico govori, ko reče: „Plures medicamentorum usus enecat, quam vis et impetus morbi“, t. je. več jih raba zdravil smori, kakor sila in velikost boleznih. — De te besede samo doktorje Skazo sadenejo, si zamore slednji sam misliti. — Zavoljo tega je pa tudi stan zdravnikov med Slovenci silno žalosten in pot, po kteri hodijo, ternjeva. Oni imajo poklic terpečim pomagati, in marsikako drago življenje bi ohranjenjo ostalo, ako bi Slovenci spoznanje dobili, de si pametno, zdravniko se le poklicati, ko se bolniku ura življenja že izteča, ko so že poprej se merivno narurne moči pokazali, ki je v bolniku bila in ko je tako spomnet že marsikomu vrata v večnost prezgodaj odperla, ki bi se bi lahko še mnogo let med svojimi dragimi, v lastni in v prid bližnjih življenja venčtil. Prepozna se točjo nad sto in stoterimi grobi vsako leto britke solze. Mrtvo ostane merivo; ker pa še živ, nej posluša vest in pamet. Čas je prišel, de mora tudi stotletna navada svoje železno srnjco sleči, ali jo hoče samo ta še obderžati, ki toliko sto dra-

gih bratov in sestor tako namilo in življenja pahne ?? (Pr. Slovenc.) Malavašič.

Košnja in pridelek iz travnikov.

Seno kositi se mora takrat, kadar je večji del trave odvelila. V bolj goratih krajih se prične kosnja navadno v drugi polovici mesca rujnika; v merskih krajih in po enakomernih sonozetih pa pozneje. Podobenj se otava kositi, ker je točko sprajlati pozna košena.

Do navtil se radovnice za jutra raztrošjo; popoldan se enkrat oberajo, in na večer v kopice spravijo, de rosa in dož na omučeno seno ne pade. Drugo jutro, kadar se rosa posuši, se kopice spet raztrošjo, če se drzja bati ni; okoli poldne prenesaj se enkrat ali dvakrat raztrošeno; ko se sonce nagne, je seno dobro za spraviti. Če susivaiga vremena ni, je treba pokošeno ne večer v večji kopice zdevati, tretji dan pa jih spet raztrošiti in posušiti. Če se ob kosnji deževno vreme vtepe, naj pokošena trava v radovji tako dolgo leži, de se spet lepo vreme naredi. Pokošeno travo čez noč raztrošeno pustiti, ni prav; seno zgubi lepo farbo in dobroto. Voljno ravanj s senam; ne tolci z grabljami in z vilami po njem, sicer se ti ga velike vdrobi. Posebno s subo deteljo moras lepo ravnati, ki ji perjice rado odleti. V koselekih se detelja in otava nar laže in nar boljši brez vse škode posuši.

Z otavo je več opraviti, kot s senam. Imej skerb, de boš vso pičo prav suho spravljati; de so ti and hlevam ne vgreje, ali čejo ne vname.

Če se je seno dolgo v dežji valjala, s soljo ga potrosaj, kadar ga pod poslopje zmetava; na en cent sena je pol funta soli zadosti; tako bo živini prijeten klaja, če bi ravno od slabiga vremena pokshodavna bila.

Nadhlavi ali podi, kamor seno spravljaj, morajo terbi biti, de živinski sopah iz hlevov piče ne skazi in pokvari. Novice.

Od kolera.

Huda bolezen, kolera, ktera je svet zašla ljudi moriti, se tam pa tam svet kaže. Pri naši južni armadi je že nekaj vojskovej obraba, pa tam v severnih krajih se je v tistih mescih prikazala bila, kjer velika ljudi na besnim mestu vnap živli. Pa hvala flagu pastorek novice so nam že povedale, da je v nekih krajih pobesna se kazajala, in da se v dragih hlevih bolnikov od dne do dne pomnajeje. Menam točaj vstati, da smu bo za letoš ta bolezen prizaneval, ker ne je učela pomagovajati mesca rujnika, v kterem je sicer nar hujše morilo. Bog ve!

V moji bukvarnici se še zdrava dabi; *Calam, spumula erodica*

od dragih v letnik 1918 do 1920 je eno makajone Mene in tleje in v skrbnosti na nemškim. Košite in v svet spravite. J. K. Jeretin, kasnik v Ljublj.